

POUTNÍK Č. 10

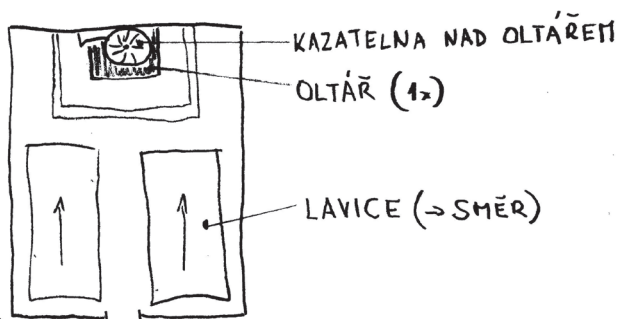
PŘÍLOHA K NOCI KOSTELŮ 2017

NENÍ KOSTEL JAKO KOSTEL. V ČEM A PROČ SE LIŠÍ ?

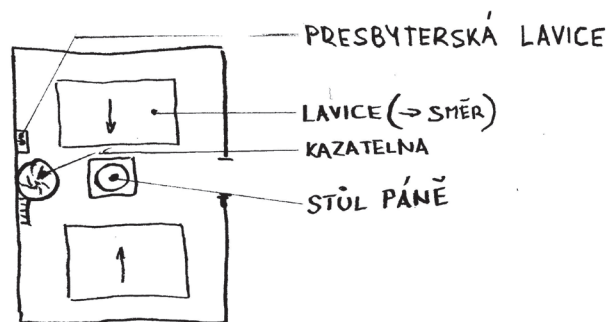
Po mé přednášce na téma Večeře Páně jsme se v diskuzi dostali také na otázku uspořádání liturgického prostoru. Jak souvisí s různým pojetím Večeře Páně? Pokusím se tedy toto téma trochu vysvětlit, avšak je třeba vzít na vědomí, že z mnoha důvodů většinou nemáme k dispozici liturgický prostor který by zrcadlil daný teologický typ konkrétní denominace. Pro názornost se však zaměříme na ideál.

Jelikož jsem luterán, začnu kostelem luterským:

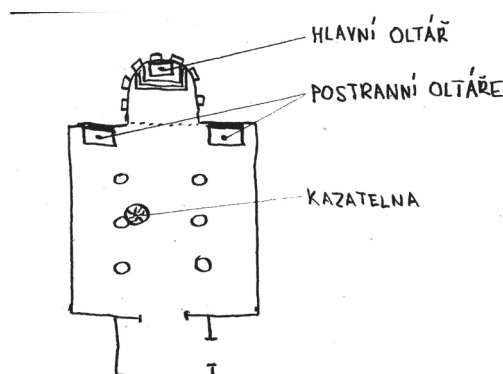
Na nákrese můžeme vidět typicky luterské spojení kazatelny a oltáře, kdy je oltářní stůl umístěn dole a nad oltářem (obvykle s oltářním obrazem) je umístěna kazatelna, nad níž ještě bývá některé umělecké ztvárnění buď ukřižovaného Krista či Božího jména atp. To nám jasně ukazuje hned několik věcí: **1.** Prvně principiální bohoslužebnou rovnost Slova (slyšeného) a Eucharistie (Slova ve hmatatelné podobě, pod chlebem a vínem). **2.** Svátostný Kristus je v živlech Večeře Páně přítomen v čele své církve. To potvrzuje ještě obvyklá empora (zvl. luterský kůr, který je dokola celého kostela, a to i za oltářem), jež symbolizuje církev kolem Krista – „Pravá církev je tam, kde se svaté Evangelium čistě káže a Svátosti podle něj vysluhují...“ (Augsburské vyznání čl. 6) **3.** Luterskou verzi theologie Kristovy reálné přítomnosti v živlech Večeře Páně: Kristus či Bůh úplně nahoře (viz sochu Krista v Korandově sboru), působí svým svatým slovem (kazatelna) na živly Večeře Páně (oltář), že se stává chléb pravým tělem Kristovým a víno Jeho pravou krví, aby se Kristus dostal skrze „ruce církve“ (kněze) k těm, kdo budou přijímat – a tu se manifestuje církev, tu je nejskutečněji: kolem své hlavy – Ježíše Krista a s ním. Jeden kazatelno-oltář nás navíc upomíná na jednu (nedělní) eucharistickou Bohoslužbu týdně.

Mnohým z Vás jistě lépe známý je „kanonický typ“ reformované toleranční modlitebny (naproti nahoře). Vidíme – že tento typ kostela má vprostřed (ne)obyčejný stůl – „stůl Páně“, naproti vchodu pak vyvýšenou kazatelnu; pozornost si zaslouží též lavice, které jsou všechny obráče-

ny právě ke stolu Páně (ovšemže i ke kazatelně, až na „lavici presbyterskou“, kde sedí neordinovaní presbyteri coby garanti pravověrnosti zvěsti presbytera ordinovaného, jež by se nesla z kazatelny). Jasně se tu svědčí o primátu Božího Slova – však kazatelna např. v hugenotských chrámech stojí uprostřed kostela, vždy je však bodem nejvyšším! Stůl Páně nás pak odkazuje k reformovanému pojetí reálné přítomnosti, kdy jsou lidé (v lavicích) Duchem svatým taženi skrze Boží slovo (z kazatelny) až k Pánu (a Jeho stolu). To, že je stůl Páně obyčejný stůl, nám ukazuje, že živly Večeře Páně sice zůstávají živly, ale zároveň nás skrze zaslíbení svého slova táhne reálně přítomný Kristus při přijímání Eucharistie k Sobě, nahoru do nebes! Protože jsou kazatelna a stůl Páně zvlášť, může být i Bohoslužba slova od Bohoslužby stolu Páně oddělena, žádná však nemá chybět. Přítomnost stolu Páně uprostřed reformované modlitebny nás pak tiše upomíná na Kalvínův nenaplněný požadavek každonedělní svátostné Bohoslužby.

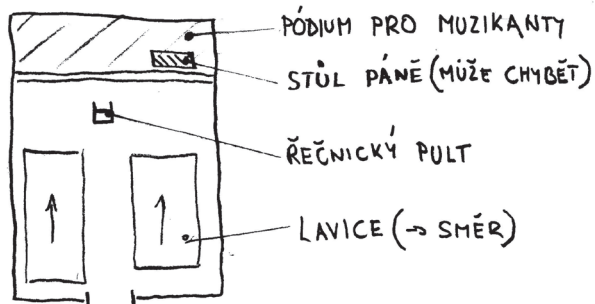
Jinak byl uspořádán středověký až barokní kostel římský (ev. katolický):

Oltáře jsou zde tři – hlavní v oddělené apsidě a dva boční, kdežto kazatelna jen jedna. Všechno se soustředí na pojetí Večeře Páně jako oběti, kterou je třeba obětovat co nejčastěji (a na co nejvíce místech). Středověké pojetí Eucharistie a transsubstanciace, kdy se Boží slovo vypotřebuje v tom, že způsobí příchod Krista za fyzikální skutečnost živlů – zůstávají vlastnosti, ovšem podstata již je jen Ježíš Kristus. Se slovem se zde tolik nepočítá (rozhodně ne v neformální rovině opravdového hlásání, tichého a co nejrychlejšího recitování pro sebe – to ano) Důležitá je zde

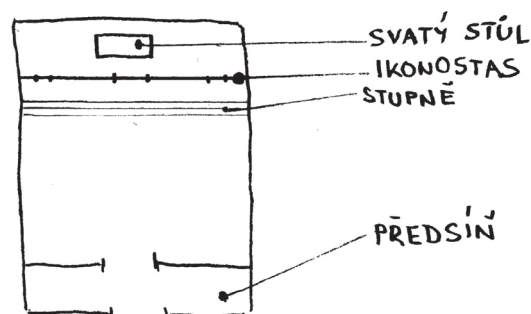
především Svátost, která má být vysluhována každodenně – u slova kázání postačí, když zazní čas od času (alespoň v neděli). Důležitá není skutečná účast lidu – až na Mši konajícího kněze a jediného ministranta („zástupce lidu“). Sluší však poznamenat, že toto pojetí mělo v rámci římské církve vždy proti sobě i jiná pojetí; rozhodně pak nepostihuje dnešní stav – viz moderní katolické kostely.

Druhým extrémním případem nám může být charismatická „letniční“ modlitebna:

Zde je uprostřed lidu – dílem v lavicích, dílem jako chválicí skupinka – toliko řečnický pult, který upomíná na absolutní primát Božího slova, ovšem „charismaticky“ chápaného, však je zde vyvýšené pódium, kde chválicí skupinka svolává na sebe i ostatní Boží požehnání (mimořádná charismata), kde se může konat uzdravování. Kazatelský pult je tak jen místem manifestace jednoho z Božích darů. Tady není mnoho místa pro víru v reálnou přítomnost Krista ve svátosti. Svátost se vysluhuje jen občas – proto je stůl Páně stranou (někdy jsou ovšem živly ukryty v kazatelském pulpitu) – jako symbol toho, že jsme křesťané a památka na spásu v Kristu.

Nakonec a pro úplnost doplním ještě kostel pravoslavný:

Situace je podobná katolickému kostelu – absolutní přednost Svátosti nad slovem (zde se s ním počítá spíše výjimečně, však tu ani není kazatelna), jenže na místě katolického metafyzického pojetí je zde pojetí Svátosti jako tajemství či tajiny! Ikonostas – přepážka mezi prostorem pro kněze a lid – je hranicí mezi nebesy a zemí. Kristus reálně (ovšem tajemně!) přítomný v živlech na svatém stole je vlastně Kristus nebeský – tady se obojí setkává. Přijímání, kdy kněz vyjde s eucharistickým kalichem, kde je namočen svátostný chléb ve svátostném víně, je příchodem živého Krista ke svému lidu, aby léčil a soudil.

Zkusme popřemýšlet nad tím, jaké pojetí odráží naše modlitebna.

Tomáš Matouš Živný
evangelický kněz a.v.

NAŠE POSLEDNÍ VEČEŘE

Jak známo, protestantské kostely neoplývají okázalou výzdobou. Jejich interiéry na někoho působí chladně a stroze. Většinou také nepřitahují turisty a milovníky umění – není tam toho moc ke koukání. Určité symboly tam však najdete vždycky.

Když jsem poprvé vstoupila do nevelké modlitebny ČCE v Chrástu, žasla jsem nad jednoduchou nástěnnou kresbou, která pokrývá téměř celou zadní stěnu. Je to Poslední večeře Páně, která je vyjádřena tak prostě a působivě, že jsem se do toho obrazu okamžitě zamilovala. Třináct oválek, jeden se svatozářím, jeden s měšcem peněz. Jak výmluvné!

Kolikrát byl tento motiv zpracován! Snad každý zná třeba slavnou fresku od Leonarda da Vinci, ale existuje mnoho dalších známých i méně známých zobrazení.

Autorem té naší Poslední večeře je významný český malíř, grafik a ilustrátor Karel Svolinský, který obraz zhotovil v roce 1981, kdy mu bylo už 85 let. Stejnou technikou a stylem vytvořil též kříž, který je na protilehlé stěně, v čele modlitebny. I ten je velmi působivý, vyrytý do omítky, jakoby vyrytý do dějin lidstva, nesmazatelný, věčný...

Pod tímto křížem slavíme v průběhu roku Eucharistii, památku svaté Večeře Páně. Na Zelený čtvrtek je však Večeře Páně vysluhovaná na opačné straně, pod touto úžasnou kresbou.

-mno-

